

Управління
ШКОЛОЮ

УДК 373.5:004.031.
42-025.13

**Віталій
БАКАЛЮК**
директор
Митинецької ЗОШ
I-III ступенів
Хмельницької області

ІНТЕРАКТИВНА ШКОЛА «КОНТАКТ».

ПРО ПЕРСПЕКТИВНІ ПОШУКОВІ МОДЕЛІ ШКІЛ

Школа – відкрита соціально-педагогічна система, в якій між учасниками освітнього процесу здійснюється суб'єкт-суб'єктна взаємодія. У загальношкільному колективі суб'єкт-суб'єктні взаємодії можуть бути цілісно змодельовані з метою управління ними. Цілі, зміст, форми, засоби, методи і технології взаємодії детерміновані метою освіти.

Ключові слова: тип закладу – інтерактивна школа, технологія партнерської взаємодії, внутрішньошкільні відносини – предмет науки управління школою.

В і н т е р а к т и в н і й школі «Контакт» виділено 14 секторів суб'єкт-суб'єктних взаємодій (схема 1). Члени адміністрації спілкуються між собою (1), організують педагогічну взаємодію з об'єктами соціального середовища (2), педагогами (3), батьками (4), учнями (5), управляють відносинами самовдосконалення педагогів (особистісне та професійне зростання) (6) та учнів (самоосвіта та самовиховання) (7), вчителі взаємодіють з учнями (8), батьками (9), спілкуються між собою (10), учні мають взаємини з батьками (11) і спілкуються в учнівських колективах (12), батьки контактують між собою (13), а всі учасники освітнього процесу мають стихійні взаємодії з навколишнім середовищем (14).

Таким чином, метою управлінської діяльності в такому типі закладу є вивчення, моделювання, оптимізація та забезпечення ефек-

тивності суб'єкт-суб'єктних відносин між учасниками освітнього процесу в загальношкільному колективі та координація взаємодій закладу з установами, підприємствами, організаціями, об'єктами природи згідно із соціальним запитом, трансформованим у мету освіти. Сектори взаємодій можна розглядати як прямі й зворотні інформаційні потоки, опосередковані ІКТ. Кожен сектор взаємодій характеризується запланованими й притаманними йому змістом, формами, засобами, методами, технологіями, поставленою метою та прогнозованим результатом. Домінуючий спільний зміст системи взаємодій визначає конкретну модель закладу. Наприклад, пріоритет зовнішніх взаємодій: **Громадсько-активна школа, Школа соціального партнерства, Школа – Соціокультурний центр села, Школа громадянського становлення.** Домінування рушійної сили освітнього процесу – взаємодії вчителя й учня визначає низка шкіл компетентностей: екологічної, інформаційно-цифрової, математичної,

громадянської, підприємницької, загальнокультурної, соціальної, мовленнєво-комунікативної з відповідним психологічним супроводом – Еко-школа, Лінгво-школа. Школа-ІКТ, Бізнес-школа. Пріоритетне значення специфічних внутрішніх взаємовідносин сприяє формуванню вміння навчатися впродовж життя – Школі саморозвитку. Удосконалення взаємин між учнями – сутнісна риса Школи самоврядування. Якщо вирішальне значення надається відносинам з батьками та між батьками, – Школа-родина. Домінує співтворчість – Креативна школа, Школа мистецтв. Отже, напрями і зміст взаємодій, які визначені метою освіти або перспективним суспільним запитом або розумінням біосоціального або іншого феномену людини, можуть слугувати першоосновами формування конкретної моделі школи: Школа гармонійного розвитку (В.О. Сухомлинський), Школа-комуна сили колективу (А.С. Макаренко), Школи самореалізації (М.П. Гузик), Акме-школа (Г.С. Сазоненко), духовні школи (семінарії). Заклад може зосередити свою діяльність на одному з типів виховання з відповідною виховною системою – Школа національного виховання, Школа естетики, Школа етики, Школа здоров'я, Школа творчої праці, Школа інтелекту, Школа гендерної рівності. У разі домінування морально-етичних засад у взаєминах – Школа гарного звичку. Якщо школа формує особистість, патріота, інноватора – Школа ідеалу. Звісно, що заклад може інтегрувати риси умовно розділених компетентнісних та виховних шкіл. Успішну діяльність школи також може забезпечити інноваційна технологія, у тому числі управлінська. Широкий діапазон для пошуку моделей закладів надає профілізація старшої школи.

Предметом теоретичного дослідження й практичного втілення у загальноосвітній школі можуть бути самі модернізовані, осучаснені суб'єкт-суб'єктні відносини – Школа толерантності, Школа довіри, Школа людських взаємин. У разі стихійних взаємодій учасників освітнього процесу із зовнішнім середовищем може проявитись ідея закладу, яка, будучи згодом внесена у систему суб'єкт-суб'єктних взаємодій, постане як цілісна модель. Наприклад, реалізація освітньо-цільового проекту «Випускник» може завершитись функціонуванням закладу нового типу «Школа випускників». Також може бути створено Школу безпеки життя, Школу вибору професії. Слід наголосити повторно, що **втілення ідеї будь-якої школи не може вийти за межі окреслених 14 секторів суб'єкт-суб'єктних взаємодій**: їх зміст, форми, засоби, методи і технології, які, у свою чергу, підпорядковані декомпонованій глобальній меті освіти, зміст якої з часом оновлюється, що зумовлює зміни у свідомості учасників освітнього процесу.

Важливою складовою формули Нової школи визначається педагогіка партнерства, в основі якої «...спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» [7, с. 16].

Модернізовані відносини між учнем, учителем і батьками, педагогіка співробітництва, оптимізована система суб'єкт-суб'єктних взаємодій визначають сутнісні риси Інтерактивної школи «КОНТАКТ».

Визначальною рисою **Інтерактивної школи «Контакт»** є вивчення, моделювання, підвищення ефективності суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу з метою реалізації її місії – розкриття природного потенціалу кожного вихованця й вихователя.

В **Інтерактивній школі «КОНТАКТ»** предметом теоретичного дослідження і практичної діяльності постає управління відносинами, суб'єкт-суб'єктними взаємодіями між учасниками освітнього процесу і зовнішнім середовищем. З огляду на це заслуговує на увагу висновок науковця **В.С. Пікельної**: *«Внутрішньошкільні відносини функціонально виникають у процесі управління, тому саме вони є предметом науки управління школою. Специфіка управління школою полягає в тому, що на всіх її рівнях ми маємо справу з людьми (педагогічний, учнівський колективи, батьки, громадськість) і з тими відносинами, які виникають у різних видах спільної діяльності»* [8, с. 32].

Управління **Інтерактивною школою «Контакт»** потребує застосування провідної *технології партнерської взаємодії*, з'ясування її сутнісних рис та психологічних основ. Взаємодія суб'єктів освітнього процесу на засадах співробітництва з урахуванням ціннісних орієнтацій, мотивів, інтересів, перспектив і цілей сприяє співтворчості, встановленню відносин між педагогом і дитиною як життєтворчих стосунків, у яких особистість формує особистість.

Ефективність суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що містить когнітивний, емоційний, мотиваційний та діяльнісний компоненти, визначає рівень розвитку особистості вихованця і динаміку професійного зростання вчителя. Мета суб'єкт-суб'єктної взаємодії прогнозує навчальний, виховний і розвивальний результати формування особистості, рівень сформованої певної ключової компетентності вихованця. У разі взаємодії із зовнішнім соціальним об'єктом (спортивною школою, науковою установою, промисловою чи аграрною структурою) зміст взаємодії розгортається в цілісний проект, спрямований на самореалізацію й соціалізацію учня.

Функціональна спроможність і ефективність **14 секторів** взаємодії як цілісної комунікативної системи в **Інтерактивній школі «Контакт»** *можлива за умови таких психологічних засад:*

1. На рівні дирекції школи:

- психологічна готовність керівника до управління;

- ефективна діяльність директора школи щодо мотивації вчителя;

- створення управлінської основи щодо позитивного психологічного клімату в школі;

- адміністрування профілактики конфліктів в освітньому середовищі.

2. На рівні педагогічного колективу:

- компетентність учителя в умовах соціально-економічних змін;

- профілактика професійного стресу та синдрому професійного вигорання;

- корекція педагогічної діяльності;

- профілактика конфліктів у діяльності вчителя;

- створення діалогового простору в процесі здобуття освіти.

3. На рівні учня:

- формування позитивної Я-концепції;

- розвиток емоційного інтелекту;

- усвідомлення власних задатків та здібностей;

- мотивація на досягнення успіху;

- компетентність у прогнозуванні успішної професійної та життєвої перспективи.

4. На рівні батьківського загалу:

- компетентність у гармонізації стосунків мати-батько та батьки-діти;

- психологічна готовність до виховання дитини;

- створення умов для безперервної освіти дітей.

Забезпечення психологічних чинників має на меті **створення школи нової якості, діяльність якої характеризується такими ознаками:**

- школа має бути зручною для дитини;

- школа має бути безпервантажень;

- школа має бути школою рівноправного діалогу;

- школа має бути безконфліктним освітнім розвиваючим середовищем;

- школа має бути місцем, де навчають учитися самостійно;

- школа має бути місцем, де вчать селектувати інформаційний простір та критично мислити;

- школа має бути місцем, де вчать використовувати знання на практиці;

- школа має бути місцем, де формують настанову на здобуття освіти;

- школа має бути місцем, де вчитель позитивно мислить і є зразком для наслідування.

Виокремлені особливості діяльності такого загальноосвітнього закладу визначають його як школу життєтворчих стосунків, школу суб'єкт-суб'єктних взаємодій.

Результативність діяльності Інтерактивної школи «Контакт»

Грунтується на застосуванні комплексу методик вивчення й вимірювання розвитку особистості кожної дитини, у тому числі з використанням кваліметричних моделей для визначення морального, фізичного, творчого і розумового розвитку та рівня сформованості ключових компетентностей.

Моніторинг освітньої діяльності Інтерактивної школи «Контакт»

Здійснюється в трьох напрямках: моніторинг індивідуального розвитку учнів та їхніх досягнень, моніторинг професійних здобутків педагогів та моніторинг взаємодії педагогів та учнів.

Моделювання і діяльність такого закладу має практичне й теоретичне значення, забезпечує реалізацію основних положень Концепції «Нової української школи», поглиблює теоретико-методологічні, технологічні та психологічні засади управління школою.

Таким чином, «*відносини*», «*взаємини*», «*стосунки*», «*суб'єкт – суб'єктна взаємодія*», «*міжособистісні відносини*», «*комунікативні зв'язки*», «*контакти*» – синоніми висхідної категорії педагогіки, вартісна клітинка освітнього процесу, визначальна риса **Інтерактивної школи «Контакт»**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакалюк В. Школа життєтворчих стосунків / В. Бакалюк // Майбуття. – Хмельницький, 2000. – № 1 (155).
2. Бакалюк В. Відносини у школі за ідеями В.Сухомлинського / В. Бакалюк // Майбуття. – Хмельницький, 2003. – № 19 (239).
3. Бакалюк В. Система взаємодії-різнобічна / В. Бакалюк // Майбуття. – Хмельницький, 2008. – № 4 (342).
4. Бакалюк В. Школа життєтворчих відносин Педагогіка життєтворчості в контексті нової філософії освіти / В. Бакалюк. – Дніпропетровськ : Інновація, 2008. – 368 с.(с.51-55)
5. Бакалюк В. Особливості міжособистісної взаємодії в освіті / В. Бакалюк // Матеріали ІХ Міжнародної наукової конференції «Традиція і культура. Феномен діалогу: традиція і сучасність». – Ч. 1-4, 2010, ч. 4, С. 22-23.
6. Бакалюк В. Інтерактивна школа / В. Бакалюк // Матеріали дев'ятого Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій.– Черкаси : ЧОПОПІ, 1917. – С. 218-222.
7. Нова українська школа (оновлена концепція) // <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczya.pdf>
8. Пікельна В. С. Управління школою. – У 2 ч. / В. С. Пікельна. – Харків : Основа, 2004. – С. 1-112, с. 12.

Віталій Бакалюк

Інтерактивна школа «Контакт». О перспективних пошукових моделях шкіл

Школа – открытая социально-педагогическая система, в которой между участниками образовательного процесса осуществляется субъект-субъектное взаимодействие. В общешкольном коллективе субъект-субъектные взаимодействия могут быть соответственно целостно смоделированные с целью управления ими. Цели, содержание, формы, средства, методы и технологии взаимодействий детерминированы целью образования.

Ключевые слова: тип заведения – интерактивная школа, технология партнерского взаимодействия, внутрискольные отношения – предмет науки управления школой.

Vitalii Bakaliuk

“Contact” interactive school. On promising search models of schools

School is an open social and pedagogical structure where a subject-to-subject interaction is carried out among the members of educational process. In a school-wide collective subject-to-subject interactions can be holistically modeled for the purpose of managing them. Aims, content, forms, means, methods and technologies of interactions are determined by the purpose of education.

Keywords: institution type – interactive school, partnership technology, intra-school relations is the subject of school management science.